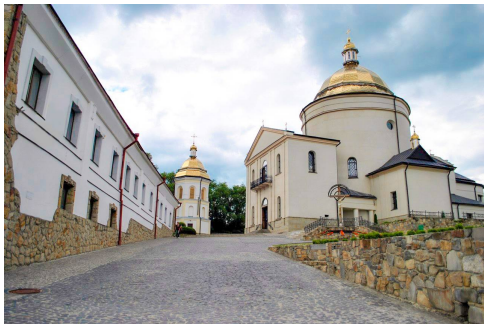


Дмитро Витівський



Сучасне індустріальне суспільство зосереджене на накопичуванні майна та коштів, і «жити добре» часто означає «мати багато». Нормами такого суспільства є бажання набувати власність, утримувати її, примножувати. Проте окремі люди, попри страх бути іншими, героїчно «обертаються на 180 градусів» і вирушають у нелегку дорогу, залишивши все матеріальне й таке приємне людині. Ми рідко задумуємося над тим, що заклик Ісуса Христа: «Продай все, що маєш» (Мт 19, 22), - може бути звернений і до нас, а тому варто наслідувати того, хто, «скинувши верхню одягу, скочили і підійшли до Ісуса» (Мт 10, 50) – монахів.

Ісус Христос казав: «Ніхто не може двом панам служити... Не можете служити Богові й мамоні» (Мт 6, 24). Основним мотивом зречення від благ світу є глибинне бажання поєднатися з Богом. Св. Теодор Студит каже, що духовною людиною можна назвати таку, яка «упокорила плотські пристрасті й прагне лише Бога». Тому монахи складають обіт добровільної вбогості. Перші монахи втікали від світу в пустелю. Паралельно формувалися й осередки їхнього спільнотного життя – монастирі. Тут традиційно розвивалися наука, освіта, культура, мистецтво, зокрема архітектура, малярство. Часто вони відігравали важливу оборонну функцію при нападах ворогів. Про деякі з таких доволі не примітних ззовні, але не зсередини, «фортеці» монашого спільнотного життя в Українській Греко-Католицькій Церкві ми й розповімо у цій статті.

Лаврівський монастир

Монастир Святого Онуфрія знаходиться в селі Лаврів Старосамбірського району. Існує гіпотеза, що литовський князь Лавр-Войшелк, імовірний засновник монастиря, перебував ченцем у Лаврові в 1255-1257 рр. Отже, монастир до 1255 р. вже існував. Щодо точної дати заснування дослідники сперечаються. Є свідчення, що в Лаврові містилися моці

самого Онуфрія вже з другої половини XIII століття. Цим пояснюється високий статус і популярність монастиря в наступні роки. У 1784 р. через указ австрійського цісаря Франца-Йосифа II монастир підлягав розформуванню, проте цього не сталося через прохання ігумена про заснування там узірцевої німецької школи, на що влада дала згоду. Ця школа проіснувала до 1911 року. У 20-30-тих роках XX ст. монастир набуває найбільшого розквіту.

Так було аж до 1939 року, коли на Галичину вперше прийшла радянська комуністична влада. Обитель було пограбовано, ікони знищено. Лише в 1963 р. постановою Ради Міністрів УРСР Лаврівський монастир взято під охорону держави як пам'ятку архітектури України. У 1990р. церква Святого Онуфрія передана парафіянам Лаврова, а в 1993 р. до Лаврова приїхав перший ієромонах – Степан Бондаренко, згодом ігумен. Вражає, що в західній частині монастиря росте старезний дуб, який є, можливо, єдиним живим свідком усієї цієї історії, бо віком може сягати часу заснування монастиря — XIII століття.

Унівський монастир

Ця обитель була заснована наприкінці XIV ст. князем Федором Любартовичем. У 1542р. монастир став архимандрією, проте вже 1549 року його спалили татари. Давній переказ розповідає, що шляхтич Олександр Ванько Лагодовський занедужав на хворобу ніг й уві сні побачив Богородицю, яка сказала йому шукати неподалік у лісі цілюще джерело. Знайшовши його, він побачив поблизу руїни монастиря. Чудесно зцілившись, шляхтич дав обітницю відродити знищену обитель.

Після періоду розквіту Унівський монастир було закрито за часів Австрійської імперії. Згодом галицький митрополит кардинал Михайло Левицький домігся від австрійського уряду повернення монастирських маєтків Церкві. Чернече життя в мурах давнього монастиря відродив митрополит Андрей Шептицький, передавши його монахам Студійського Уставу. За радянських часів монастир зазнав найбільших руйнувань. Після Львівського псевдособору 1946 р. в Уневі радянська влада якийсь час утримувала греко-католицьке духовенство. У 1991 р. храм та три колишні келії повернуто ченцям. Тепер Унівська обитель студитського уставу – один із найбільших паломницьких центрів на Заході України, куди щорічно до чудотворної ікони Пресвятої Богородиці та цілющого джерела прибувають тисячі прочан.

Гошівський монастир

Перша історична згадка про Гошівський монастир датована 1509 роком. Через зовнішні несприятливі умови монахам доводилося кілька разів міняти місце свого проживання. Найвизначнішими фундаторами була родина Гошовських, із якими пов'язана поява тут чудотворного образу Божої Матері. Гошівська Богородиця – копія Ченстоховської ікони. 5 серпня 1737 р. в монастирському храмі вона засяяла, потім на обличчі Богородиці залишилася роса, а з очей спливали сльози. Митрополит Лев Шептицький згодом проголосив її чудотворною. Можемо почути та прочитати численні історії про зцілення людей.

Найважчі часи для Гошівського монастиря настали після приходу радянської армії на територію Західної України та в часи Другої світової війни. Монастир було закрито 27 березня 1950 р., а монахів заарештовано. Приміщення було передано для організації дитячого будинку. У лютому 1990 р. обитель повернули власникам УГКЦ. Чин Святого Василя Великого поступово підіймає Гошівський монастир з руїни. Тепер його щорічно відвідують численні прочани не лише з України, але й з інших країн.

Крехівський монастир

Згідно з переданням, монастир Святого Миколая у Крехові заснували наприкінці XVIст. два ченці Києво-Печерської лаври – Йоїл і Сильвестр. Спочатку вони поселилися в печері, яка ще й досі існує. Люди приходили сюди по духовні поради, згодом почали приєднуватися до них, братії ставало щораз більше, тому монастир активно розбудовувався. Його мури не раз рятували багатьох людей, особливо під час нападів татар. Цікаво, що з Крехівським монастирем пов'язані імена Петра Дорошенка та Івана Мазепи, які були там саме під час Турецької війни в 1672 році, коли турецько-татарський загін штурмував Крехів. Один із ченців, обороняючись, пострілом убив ханського племінника, за що був критикований гетьманом Петром Дорошенком. А Іван Мазепа під час облоги монастиря керував обороною. Монастир завжди славився своїми чудотворними іконами. Тут зберігався цінний архів та бібліотека стародруків і рукописів, що на початку XIX століття налічували понад півтисячі книг. Усі ці мистецькі та писемні скарби було розграбовано більшовиками після ліквідації монастиря в 1949 році. 1990 року до Крехова повернулися отці василіани, і святиня почала відроджуватися.

Святопокровський жіночий монастир у Львові

Митрополит Андрей Шептицький бачив, що серед українського народу постає чимало монаших покликань. Саме тому зародився Святопокровський жіночий монастир Студійського Уставу в с. Якторів. Про нову спільноту з 1923 р. почав піклуватись отець Климентій Шептицький. Проте монастир було ліквідовано через прихід радянських військ, а ігуменю із сестрами заарештовано. Монаша спільнота 45 років жила в підпіллі. З приходом нової влади почали повертатися сакральні приміщення монастирям. Оскільки будинок в с.Якторів перебував в аварійному стані, сестрам передали колишній монастир сестер-бенедиктинок у Львові. Його було споруджено в 1597-1616 рр. Тепер сестри-студитки в цьому монастирі моляться й працюють, стараються все життя відкривати для себе безмежну Божу любов і ділитися нею з ближніми. Студитки також займаються різноманітною культурно-освітньою працею. При церкві організована церковна крамниця, виставка писанок та вишивок.

Дмитро ВИТІВСЬКИЙ, Монастирі УГКЦ // СЛОВО №1 (85), березень-травень 2021